

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.3.1.2>

METODYCZNE PODSTAWY KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI TRANSKULTUROWYCH PRZYSZŁYCH MISTRZÓW SZTUKI MUZYCZNEJ W PROCESIE PRZYGOTOWANIA INSTRUMENTALNEGO

Wang Binbin

aspirant Katedry Sztuki Muzycznej i Choreografii Zakładu państwowego „Południowoukraińskiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego imienia K.D. Ushynskiego” (Odessa, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0003-1886-4993

e-mail: galanikolayi@gmail.com

Adnotacja. W przepisach artykułu naukowego autor podkreśla wyniki problematycznej analizy aktualnych badań ukraińskich i chińskich naukowców dotyczących zjawiska wielokulturowych / międzykulturowych / transkulturowych kompetencji studentów. Podstawy metodyczne kształtowania kompetencji transkulturowych przyszłych magistrów sztuki muzycznej w procesie ich przygotowania instrumentalnego są uzasadnione. Scharakteryzowano szereg ogólnych naukowych podejść do kształtowania tych kompetencji, w szczególności interdyscyplinarnych, aksjologicznych, kulturoznawczych i kompetencyjnych, które są określone w odpowiednich zasadach metodycznych. Przedstawiono metodyczne zasady kształtowania kompetencji transkulturowych przyszłych magistrów sztuki muzycznej, w szczególności: zasadę jedności wartości etnicznych i powszechnych; zasady pluralizmu i tolerancji, realizowane w odniesieniu do kultur muzycznych różnych regionów planety i ich przedstawicieli oraz w wyborze i interpretacji muzyki instrumentalnej, w zrozumieniu jej wartości i oryginalności; zasadę aktualizacji transkulturowych środków ekspresji w procesie przetwarzania i aranżacji instrumentalnych utworów muzycznych.

Słowa kluczowe: kompetencje transkulturowe, przyszli magistry sztuki muzycznej, przygotowanie instrumentalne, podstawy metodyczne, podejścia ogólne, zasady metodyczne.

METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF FORMING FUTURE MUSICAL ART MASTERS' TRANSCULTURAL COMPETENCE IN THE PROCESS OF INSTRUMENTAL TRAINING

Wang Binbin

Postgraduate Student at the Department of Music Art and Choreography

South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky (Odessa, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-1886-4993

e-mail: galanikolayi@gmail.com

Abstract. In the provisions of the scientific article the author highlights the results of analysis of the current research of Ukrainian and Chinese scientists on the phenomenon of multicultural/intercultural/transcultural competence of the higher education applicants. The methodological foundations of forming transcultural competence of future musical art masters in the process of their instrumental training are substantiated. A number of general scientific and pedagogical approaches to the formation of this competence, in particular interdisciplinary, axiological, culturological and competence, which are specified in the relevant methodological principles, is characterized. The methodological principles of transcultural competence formation in future musical art masters are represented, in particular: the principle of unity of ethnic and universal values; principles of pluralism and tolerance in relation to musical cultures of different regions of the planet and their representatives and in the choice and interpretation of instrumental music, understanding of its value and originality; the principle of actualization of transcultural means of expression in the process of processing and arranging instrumental musical works.

Key words: transcultural competence, future musical art masters, instrumental training, methodological foundations, general scientific approaches, methodological principles.

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТРАНСКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ПРОЦЕСІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

Ван Бінбін

аспірант кафедри музичного мистецтва і хореографії

Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського (Одеса, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-1886-4993

e-mail: galanikolayi@gmail.com

Анотація. У положеннях наукової статті автор висвітлює результати проблемного аналізу актуальних досліджень українських та китайських науковців щодо феномену полікультурної / міжкультурної / транскультурної

компетентності здобувачів вищої освіти. Обґрунтовано методичні засади формування транскультурної компетентності майбутніх магістрів музичного мистецтва у процесі їхньої інструментальної підготовки. Охарактеризовано низку загальнонаукових підходів до формування означеної компетентності, зокрема міждисциплінарного, аксіологічного, культурологічного й компетентнісного, які конкретизуються у відповідних методичних принципах. Репрезентовано методичні принципи формування транскультурної компетентності майбутніх магістрів музичного мистецтва, зокрема: принцип єдності етнічних і загальнолюдських цінностей; принципи плюралізму і толерантності, що реалізуються у ставленні до музичних культур різних регіонів планети й їхніх представників та у виборі й інтерпретації інструментальної музики, у розумінні її цінності та своєрідності; принцип актуалізації транскультурних засобів виразності у процесі обробки та аранжування інструментальних музичних творів.

Ключові слова: транскультурна компетентність, майбутні магістри музичного мистецтва, інструментальна підготовка, методичні засади, загальнонаукові підходи, методичні принципи.

Вступ. Нові соціокультурні умови функціонування інструментальної підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва з Китаю в педагогічних вишах України корелюються з тими умовами, в яких здійснюється міжкультурна взаємодія. Сучасний світ стрімко стає глобальним і транснаціональним завдяки віртуальному звуженню планетарної цивілізації, появі новітніх засобів комунікації, які створюють можливості для мультилогу культур, для безперешкодного спілкування людей з різними світоглядами, віросповіданнями й різної расової приналежності.

В означених умовах актуалізується проблема створення такого міжнародного освітнього простору, в якому би без перешкод реалізовувались як національні інтереси, так і потреби особистості у вільному наднаціональному спілкуванні. Сьогодні традиційна освіта, що базувалася на концептах національної культури й самоідентифікації особистості, потрапляє під вплив трансформаційних процесів, пов'язаних із глобалізацією світу, перетворенням його, на думку М. Маклуена, на глобальне село. Отже, виникає необхідність у формуванні транскультурної компетентності здобувачів вищої освіти, зокрема майбутніх магістрів музичного мистецтва.

Актуальність наших розвідок підтверджується наявністю значної кількості досліджень як філософського й мистецтвознавчого, так і музично-педагогічного спрямування. Насамперед назвемо філософські, мистецтвознавчі та культурологічні опуси М. Бахтіна, В. Біблера, В. Велша, І. Зязюна, К. Матоби, С. Шипа, роботи китайських науковців Сунь Цзиняня, Цзянь Цзихуа, Ши Цзиня, дослідження з проблем інструментально-виконавської підготовки Н. Білової, В. Крицького, Лі Юйшен, Г. Ніколаї, О. Ребрової, Чень Чень, Є Чжоу та інших.

Можна зауважити, що завдяки стрімкій диференціації сучасної культури як за вертикаллю, так і за горизонталлю традиційний концепт національної культури стає фактично неадекватним, набуваючи мультикультурного й транскультурного вимірів. У міжнародному просторі вищої освіти проблема конкретизується у вигляді інтернаціоналізації останньої. В музичній педагогіці України актуалізуються питання підготовки інструменталістів-виконавців в умовах діалогу «Захід – Схід». Проте проблема формування транскультурної компетентності майбутніх магістрів музичного мистецтва у процесі інструментальної підготовки ще не потрапляла до фокуса спеціальних досліджень і потребує свого розв'язання.

Основна частина. Мета статті полягає у висвітленні методичних засад формування транскультурної компетентності майбутніх магістрів музичного мистецтва у процесі інструментальної підготовки, зокрема обґрунтування доцільності використання певних загальнонаукових і конкретно-наукових підходів та відповідних методичних принципів.

Для реалізації мети і завдань у статті використано комплекс **дослідницьких методів**, зокрема загальнонаукових (аналіз, синтез, узагальнення) і конкретно-наукових аналітичних (поняттєво-термінологічний, генетичний та порівняльно-зіставний аналізи), за допомогою яких узагальнено наукову думку щодо феномену транскультурної компетентності, уточнено його сутнісний зміст у площині музично-інструментальної підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва та конкретизовано методичні засади вирішення проблеми формування їхньої транскультурної компетентності.

Результати та їх обговорення. На межі нового тисячоліття Європейський Парламент і Рада Європи запропонували Програму «Культура 2000» (рішення Європейського Парламенту № 508/2000/ЄС від 14 лютого 2000 р.), яку потім неодноразово пролонговували. Привертають увагу такі головні цілі Програми: розвиток культурного діалогу та інформованість про культуру й історію європейських народів; сприяння творчості та міждержавному поширенню культури, особливо серед молоді та соціально неблагополучних осіб, із врахуванням культурної різноманітності; підтримка останньої та розвиток нових форм культурного самовираження; створення умов для міжнародного культурного діалогу та взаємообміну між культурами у глобальному масштабі.

Полікультурність сучасного соціального простору передбачає здатність здобувачів вищої освіти спробувати себе в осередку домінуючої культури у різних ролях – як іноземця, що навчається за програмою мобільності, як представника національної меншини, мігранта, іммігранта, туриста тощо. Водночас глобалізація економіки, обмін технологіями та ідеями, позитивними досягненнями сучасної доби, на думку фахівця з міжнародних міграційних процесів Антоніо Перотті, не вирішують, а, можливо, й опосередковано сприяють загостренню етнічного в колективній свідомості соціуму та підкреслюють важливість територіального чинника (бути у себе вдома, боротися проти проникнення на свою територію іммігрантів, бойовничо захищати власну етнічну культуру тощо) (Перотті, 2001). Нагадаємо, що проблема неприйняття іншого має біологічне коріння. У тваринному світі вона проявляється у розподілі території,

на емоційному рівні виступає у вигляді негативних реакцій на колір шкіри, незрозумілу мову, естетичні й навіть кулінарні уподобання тощо.

Поняттєво-термінологічний аналіз великої кількості джерел продемонстрував плюралістичну тенденцію синонімічного використання концептів полікультурності, мультикультурності, інтеркультурності, міжкультурності тощо, а також засвідчив прогностичний потенціал компетентнісного підходу. Вважаємо, що поняття транскультурності є макрорівневим і характеризує новітні соціокультурні процеси з їхньою внутрішньою диференціацією й ускладнення сучасних культур.

За результатами порівняльно-зіставного аналізу наукової літератури з'ясовано, що полікультурну компетентність здобувачів вищої освіти зазвичай визначають як здатність ефективно взаємодіяти з представниками різних етнічних груп, хоча часто-густо використовують інші синонімічні поняття. Зокрема, М. Князян пропонує застосовувати термін «загальнокультурна компетентність», що, на її думку, віддзеркалює «знання студентів про культурну спадщину різних народів, своєрідність розвитку культурного надбання в різні історичні епохи, вміння інтеріоризувати ці знання, використовувати цю інформацію для активізації міжкультурної взаємодії в шкільному колективі, розвивати себе як культурну особистість» (Князян, 2016: 167).

Порівняльний аналіз наукової думки про особливості формування міжкультурної і транскультурної компетентності дозволив виявити оригінальну ідею Є. Хачатрян щодо формування міжкультурної дискурсивної компетентності. Автор визначає останню як «інтегративне особистісне утворення, що характеризується особистісними якостями, які виявляються через умотивованість до міжнародної співпраці, цілеспрямованість на толерантність міжкультурної комунікації, рефлексивність щодо її перебігу та результатів; ґрунтується на системних знаннях з різних видів професійного і ділового дискурсу та правилах їх побудови; забезпечується дискурсивними вміннями та навичками в усному і писемному мовленні під час професійно-ділової взаємодії з представниками інших культур (Хачатрян, 2020: 183). Своєю чергою, О. Коваленко визначає міжкультурну компетентність як інтегративну особистісну якість, що складається з чотирьох компонентів (соціокультурного, комунікативного, лінгвістичного і психологічного), за допомогою яких індивід може успішно взаємодіяти з представниками різних культур (Коваленко, 2021: 121–129).

Вважаємо, що у процесі міжкультурної взаємодії кожен здобувач вищої освіти змушений вирішувати дві основні проблеми – як зберегти власну культурну ідентичність та як засвоїти цінності чужої культури. З огляду на це Н. Самойленко пропонує чотири основні стратегії формування міжкультурної компетентності особистості: асиміляцію, сепарацію, маргіналізацію та інтеграцію (Самойленко, 2013: 87). Ми погоджуємося з думкою автора, що під час формування міжкультурної компетентності найбільш ефективною з означених стратегій стає інтеграція, котра передбачає збереження індивідом власної культурної ідентичності за одночасного опанування культурних цінностей інших суб'єктів комунікації, що вимагає цілеспрямованих зусиль і відбувається усвідомлено, на відміну, наприклад, від інкультурації в межах рідної культури, що значною мірою здійснюється на інтуїтивному рівні.

За результатами власних досліджень транскультурну компетентність майбутніх магістрів музичного мистецтва визначасмо як здатність пошукувати наднаціональну єдність засобами музичного мистецтва, зокрема усвідомлювати художньо-образний зміст музичних творів й інтерпретувати його в контексті сучасних глобалізаційних процесів, що дозволяє майбутнім магістрам музичного мистецтва бути затребуваними в якості викладачів і виконавців-інструменталістів в будь-яких куточках нашої планети (Binbin, 2020: 5).

Наголосимо, що слід кардинально розрізняти етнокультурну та транскультурну компетентності, хоча трактування першої часто ґришить еклетизмом. Зокрема, П. Фріз стверджує, що етнокультурна компетентність як складник професійних якостей майбутніх хореографів має такі ознаки: «знання історії та особливостей рідної культури, її традицій і звичаїв; ціннісне ставлення до культурного спадку свого та іншого етносів; толерантне ставлення до інших культур та їхніх представників», а крім цього, «прагнення до оволодіння вітчизняною і світовою культурною спадщиною; наявність знань про вітчизняне мистецтво та мистецтво інших країн світу» (Фріз, 2015: 546).

Під час обґрунтування методичних засад формування транскультурної компетентності майбутніх магістрів музичного мистецтва нами було визначено низку загальнонаукових та конкретно-наукових підходів. Так, завдяки міждисциплінарному підходу до наповнення змісту інструментальної підготовки майбутніх магістрів музичного мистецтва у зміст закладено концептуальні зв'язки між галузями знань, внаслідок чого в здобувачів формується цілісна й гармонійна картина світобудови, що чарівно бринить музикою сфер.

Г. Ніколаї вважає, що в підготовці магістрів музичного мистецтва аксіологічному підходу належить особливе місце, оскільки завдяки ідеалам Добра і Любові, Правди і Краси горизонти музично-педагогічної освіти розширюються сьогодні до трансцендентальної візії світу (Nikolai, 2020: 259). Наголосимо, що в межах аксіологічного, культурологічного, герменевтичного та особистісного підходів до формування транскультурної компетентності майбутніх магістрів музичного мистецтва в контексті їхньої інструментальної підготовки слід звернути увагу на художньо-педагогічну інтерпретацію музичних творів. Остання забезпечує формування у здобувачів другого ступеня вищої освіти транскультурної обізнаності і спрямована на: усвідомлення аксіологічних орієнтирів, активізацію творчого мислення з урахуванням культурологічного контенту, розвиток емоційної сфери, формування здатності до емпатійного переживання, тлумачення символічних значень засобів музичної виразності у транскультурній площині.

У контексті нашого дослідження викликають інтерес підходи і принципи, ефективність яких в межах фортепіанної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва доводить Є Чжоу. Авторка вважає

проектувальний підхід генералізованим і таким, що «сполучається з комунікативно-компетентнісним, ментальним та полімодальним як допоміжними» (Є Чжоу, 2020: 205). Означені підходи Є Чжоу доповнює педагогічними принципами, серед яких виокремлюємо принцип врахування домінуючого типу художнього мислення (раціонального, емоційного або гармонійного); принцип активізації мнемонічних конструктів художньо-емоційного досвіду, що реалізується під час з'ясування образної виразності музичних творів; принцип цілеспрямованої активізації різноманітних модусів сприйняття й відтворення художньої інформації тощо (Є Чжоу, 2020: 205).

Привертає увагу й низка наукових підходів, які конкретизуються в специфічних принципах, використаних у методиці формування презентаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки, що була розроблена Чень Чень. Зокрема, аксіологічному підходу відповідають: принципи ініціації уваги та рекламної моделі AIDA, що спонукають здобувача до художньо-дослідницької і творчої діяльності; принцип розвивального навчання, що реалізується завдяки опануванню мистецьких феноменів на основі виконавської, слухацької та композиторської діяльності; принцип суб'єктної взаємодії в процесі організації творчої художньо-музичної діяльності (Чень Чень, 2020: 125–126).

Певний інтерес викликає думка Чень Чень про те, що розумово-діяльнісний підхід включає такі принципи: розмірковування, тобто виведення каузальних значень і висновку з декількох посилок; інтроспекції, зокрема відстеження основних стадій створення презентації; метапредметного навчання, що тісно пов'язаний із формуванням цілісного образного світобачення; транспрофесійності, що орієнтує здобувачів на осягнення широкого спектру фахових умінь. Культурологічний підхід у трактуванні Чень Чень передбачає врахування таких принципів, як: принцип інтонаційно-стильової семантики; принцип розуміння мовних значень та оцінки виразності мови; принцип опанування світоглядних установок епохи; принцип голографічного навчання, що ініціює багатовимірне зображення та сприйняття модельованого освітнього об'єкта; принцип ретроспективного аналізу життєвого досвіду; принцип раціональної фундаментальності, що поєднує знання в галузях музикознавства, інструментального виконавства, психології та педагогіки (Чень Чень, 2020: 126–127).

Отже, аналіз достатньої кількості джерел продемонстрував увагу українських і китайських науковців до феномену міжкультурної / полікультурної компетентності, проте методичні засади формування транскультурної компетентності майбутніх магістрів музичного мистецтва, особливо в частині принципів, потребують свого наукового обґрунтування, зокрема в історичній площині.

Гене́за принципів формування транскультурної компетентності особистості тісно пов'язана з історією розроблення загальнопедагогічних принципів. Теоретичні засади дослідження проблеми полікультурної компетентності в Україні закладались ще у працях відомих педагогів другої половини XIX – початку XX ст., які формулювали основні її принципи. Зокрема, у наукових розвідках Б. Грінченка, О. Духновича, П. Куліша, Я. Чепіги та інших вчених обґрунтовано принцип народності, що встановлював гармонійну єдність національного (знання рідної мови, любов до Батьківщини, формування національної самосвідомості, шанобливе ставлення до народних традицій і звичаїв, у цілому до національної культури) і загальнолюдського (формування толерантного ставлення до побуту, звичаїв і традицій повноважних представників інших етнічних груп; усвідомлення неповторності й розмаю всіх народів світу; відмова від націоналізму) аспектів освіти.

У працях М. Драгоманова, О. Духновича, М. Костомарова, К. Ушинського та інших висвітлено принцип культуровідповідності й показано, що освіта не існує поза контекстом культури. Знані українські педагоги стверджували, що зберегти культуру можна лише завдяки вихованню особистості, яка сприймає вітчизняні та світові цінності культури і мистецтва та відтворює їх, отже, включається в культуру й її оновлює.

У дослідженнях П. Блонського, М. Драгоманова, М. Ільмінського та інших вмотивовано принцип демократизації, який розглядався як загальна доступність навчання та виховання дітей різних національностей, віросповідань, станів і статі в контексті тогочасних новацій, але й без відриву від національного минулого. Наголосимо, що в історії української педагогіки саме забезпечення загальнодоступності освіти розцінювалось як крок до розвитку в учнів патріотизму, а також формування в них цілісної картини світу, тобто їхнього світогляду.

Результати генетичного аналізу свідчать про впевненість видатних українських педагогів у тому, що реалізація завдань міжкультурного виховання забезпечується «педагогічно доцільним змістом гуманітарної освіти, що має включати компоненти, які корелюються між собою, зокрема: національний (забезпечує особистості можливість самоідентифікації як представникові тієї чи іншої нації); інокультурний (створює умови для вступу особистості в рівноправний діалог з полікультурним оточенням); загальнолюдський (сприяє включенню особистості до сучасних цивілізаційних процесів і залученню до загальнолюдських аксіологічних орієнтирів» (Біньбінь, 2019: 177). Оптимальними засобами формування транскультурної компетентності майбутніх магістрів музичного мистецтва вважаємо аранжування та обробку музичного фольклору, творів відомих композиторів та популярної музики у процесі їхньої інструментальної підготовки, що здійснюється, як правило, під час навчання грі на фортепіано, скрипці та саксофоні.

Узагальнення результатів аналітичного вивчення наукової літератури дозволяє стверджувати, що серед методичних принципів формування транскультурної компетентності майбутніх магістрів музичного мистецтва у процесі інструментальної підготовки важливе місце посідає принцип єдності етнічних і загальнолюдських цінностей, завдяки якому в здобувачів формується наднаціональна свідомість. Принцип плюралізму разом із принципом толерантності дозволяють формувати позитивне ставлення до музичних культур різних регіонів планети та їхніх представників; надають орієнтири щодо відбору інструментальних творів та їхньої

виконавської інтерпретації, дозволяють зрозуміти цінність і своєрідність обраних опусів. Принцип актуалізації транскультурних засобів виразності дозволяє використовувати їх під час обробки та аранжування інструментальних музичних творів.

Висновки. Методичні засади формування транскультурної компетентності майбутніх магістрів музичного мистецтва у процесі їхньої інструментальної підготовки складаються з низки загальнонаукових підходів, зокрема міждисциплінарного, аксіологічного, культурологічного й компетентнісного, які конкретизуються у відповідних принципах.

Серед методичних принципів формування транскультурної компетентності майбутніх магістрів музичного мистецтва окреме місце посідають такі: принцип єдності етнічних і загальнолюдських цінностей; принцип плюралізму і толерантності, що реалізується у ставленні до музичних культур різних регіонів планети та їхніх представників і позначаються на виборі й інтерпретації інструментальної музики, у розумінні її цінності та своєрідності; принцип актуалізації транскультурних засобів виразності під час обробки та аранжування інструментальних музичних творів.

Перспективи подальших наукових досліджень вбачаємо в розширенні переліку методологічних підходів до вирішення проблем формування транскультурної компетентності майбутніх магістрів музичного мистецтва і в з'ясуванні доцільності використання окремих методичних принципів.

Список використаних джерел:

1. Бінбін В. Теоретичні основи дослідження проблеми полікультурної компетентності студентів-саксофоністів. *Мистецька освіта: традиції, сучасність, перспективи*. Кривий Ріг, 2019. С. 175–178.
2. Князян М. Загальнокультурна компетентність майбутніх учителів як наукова проблема. *Педагогіка та психологія*. 2016. Вип. 55. С. 164–170.
3. Коваленко О., Спик Л. Принципи та механізми формування міжкультурної компетентності майбутніх фахівців з музичного мистецтва. *Наукові записки. Серія «Педагогічні науки»*. 2021. Вип. 197. С. 121–129.
4. Перотті А. Виступ на захист полікультурності. Львів: Кальварія, 2001. С. 29–38.
5. Самойленко Н. Міжкультурна компетентність майбутніх фахівців гуманітарного профілю. Київ: Рібест, 2013. 411 с.
6. Фріз П. Формування етнокультурної компетентності майбутніх хореографів. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*. 2015. С. 544–551.
7. Хачатрян Є. Формування міжкультурної дискурсивної компетентності майбутніх фахівців з економіки в процесі вивчення гуманітарних дисциплін: дис. ... канд. пед. наук. Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2020.
8. Чень Ч. Методика формування презентаційних умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки: дис. ... докт. філософії: 014. Одеса: ПНПУ імені К.Д. Ушинського, 2020. С. 125–126.
9. Чжоу Є. Проектування фортепіанної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до формування художньо-емоційного досвіду школярів: дис. ... докт. філософії: 014. Одеса: ПНПУ імені К.Д. Ушинського, 2020.
10. Nikolai H., Kisiel M. Nauczyciel muzyki wobec aksjologicznych wyzwań współczesnej edukacji. Rozważania i konteksty polsko-ukraińskie. *Nauczyciel we współczesnej przestrzeni edukacyjnej diagnozy poszukiwania inspiracje*. Warszawa: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2020. S. 245–261.
11. Binbin W. Theoretical and methodological aspects of transcultural competence formation in masters of musical art in the process of instrumental training by means of arrangements and musical adaptations. *The scientific heritage*. 2020. No 50. P. 3–6.

References:

1. Wang Binbin (2019). Teoretychni osnovy doslidzhennia problemy polikulturnoi kompetentnosti studentiv-saksofonistiv [Theoretical bases of research of a problem of multicultural competence of students-saxophonists]. *Mystetska osvita: tradytsii, suchasnist, perspektivy*. Kryvyi Rih. P. 175–178 [in Ukrainian].
2. Kniazian, M.O. (2016). Zahalnokulturna kompetentnist maibutnikh uchyteliv yak naukova problema [General cultural competence of the future teachers as a scientific problem]. *Pedahohika ta psykholohiia*, Vyp. 55. P. 164–170 [in Ukrainian].
3. Kovalenko, O.V., Yepyk, L.I. (2021). Prynstypy ta mekhanizmy formuvannia mizhkulturnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv z muzychnoho mystetstva [Principles and mechanisms of intercultural competence formation of future music art specialists]. *Naukovi zapysky. Seriia: Pedahohichni nauky*, Vyp. 197. P. 121–129 [in Ukrainian].
4. Perotti, A. (2001). Vystup na zakhyst polikulturnosti [Speech in defense of multiculturalism]. Lviv: Kalvaria. P. 29–38 [in Ukrainian].
5. Samoilenko, N.B. (2013). Mizhkulturna kompetentnist maibutnikh fakhivtsiv humanitarnoho profilu [Intercultural competence of future specialists of the humanities field]. Kyiv: Ribest. 411 p. [in Ukrainian].
6. Friz, P. (2015). Formuvannia etnokulturnoi kompetentnosti maibutnikh khoreohrafov [Intercultural competence of future specialists in the humanities]. *Ridne slovo v etnokulturnomu vymiri*. P. 544–551 [in Ukrainian].
7. Khachatryan, Ye. L. (2020). Formuvannia mizhkulturnoi dyskursyvnoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv z ekonomiky v protsesi vyvchennia humanitarnykh dystsyplin [Formation of the intercultural discursive competence of future specialists in economics in the process of studying humanities] (PhD thesis). Kharkivskyi natsionalnyi ekonomichnyi universytet imeni Semena Kuznetsia [in Ukrainian].
8. Chen Chen (2020). Metodyka formuvannia prezentatsiinykh umin u maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva v protsesi fortepiannoї pidhotovky [Methods of forming presentation skills in future teachers of musical art in the process of piano training] (PhD thesis). Odessa: PNU imeni K.D. Ushynskoho [in Ukrainian].

9. Chzhou, Ye. (2020). Proiektuvannia fortepiannoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva do formuvannia khudozhno-emotsiinoho dosvidu shkoliariv [Designing piano training of future musical art teachers for the formation of students' artistic-emotional experience] (PhD thesis). Odesa: PNPi imeni K.D. Ushynskoho [in Ukrainian].
10. Nikolai, H., Kisiel, M. (2020). Nauczyciel muzyki wobec aksjologicznych wyzwań współczesnej edukacji. Rozważania i konteksty polsko-ukraińskie. Nauczyciel we współczesnej przestrzeni edukacyjnej diagnozy poszukiwania inspiracji. Warszawa: Wydawnictwo Adam Marszałek. S. 245–261. [in j. pl].
11. Wang Binbin (2020). Theoretical and methodological aspects of transcultural competence formation in masters of musical art in the process of instrumental training by means of arrangements and musical adaptations. *The scientific heritage* (Budapest, Hungary), No 5. P. 3–6.